

GLAZEN SPEELGOED

van tennessee williams regie sam gold

toneelgroep amsterdam

—
VAN TENNESSEE WILLIAMS
REGIE SAM GOLD
VERTALING JOHAN BOONEN
DRAMATURGIE VERA HOOGSTAD
SCENOGRAFIE ANDREW LIEBERMAN
LICHTONTWERP ADAM SILVERMAN
KOSTUUMS WOJCIECH DZIEDZIC
GELUIDSONTWERP BRAY POOR

THE GLASS MENAGERIE VAN TENNESSEE WILLIAMS
WORDT OPGEVOERD NA AFSpraak MET THE
UNIVERSITY OF THE SOUTH, SEWANEE, TENNESSEE

ASSISTENTIE REGIE EVA TIJKEN
ASSISTENTIE SCENOGRAFIE BART VAN MERODE
HOOFD TECHNIEK & PRODUCTIE GÖTZ SCHWÖRER
PRODUCTIELEIDING MICHEL VAN SCHIJNDEL
TECHNIEK JOOST VERLINDEN, ARIST RICHARTZ
(1ER INSPICIËNTEN), PEIJN VAN BEEK, STEPHAN POT,
DAAN WESTENDORP, EMILE BLEEKER, LUKK GEERTSEN,
RUUD DE VOS, PIETER ROODBEEN
KOSTUUMATELIER FARIDA BOUHOUBH, WIM VAN VLIET
(HOOFD), CLAUDIA PELLEGRINI (KLEEDWERK)
UITVOERING TONEELBEELD KLOOSTERBOER
DECOR BV, LEVTEC
CASTINGADVIEZEN HANS KEMNA
FOTOGRAFIE SANNE PEPER
GRAFISCH ONTWERP BRIGIET VAN DEN BERG,
JAN VERSWEYVELD
PUBLICITEIT METTE RAAPHORST
DRUK SSP AMSTERDAM
MET DANK AAN EVA MATHIJSEN

CHRIS NIETVELT IS GENOMINEERD VOOR DE
THEO D'OR EN EELCO SMITS VOOR DE ARLECCHINO
VOOR HUN ROL IN GLAZEN SPEELGOED.

DE VOORSTELLING DUURT CIRCA 2 UUR,
GEEN PAUZE.

#GLAZENSPEELGOED

EELCO SMITS | AMSTERDAM | 2015

SYNOPSIS

Laura Wingfield zit thuis. Ze draait oude platen en verzorgt haar geliefde verzameling glazen dieren. Haar moeder, Amanda Wingfield, wil niets liever dan een goede toekomst voor haar dochter, maar Laura is kreupel en het kost haar daardoor veel moeite een plaats voor zichzelf in de wereld te creëren. Als alleenstaande moeder ziet Amanda met lede ogen aan hoe haar plannen om Laura uit haar isolement te halen keer op keer in duigen lijken te vallen.

Laura's jongere broer Tom verdient de kost voor het gezin in het magazijn van een schoenenzaak. Tom mijmert over verandering en avontuur. Hij schrijft gedichten op schoenendozen en droomt ervan los te breken uit de monotonie van zijn bestaan, maar de druk die zijn moeder op hem legt om zorg te dragen voor het welzijn van de kwetsbare Laura weerhoudt hem ervan in de voetsporen van zijn vader te treden en de benauwde gezinssituatie in St. Louis te ontvluchten.

Als Amanda wederom een plan om voor Laura een carrière op te bouwen in het honderd ziet lopen, vestigt ze haar hoop op een laatste redmiddel. Ze neemt zich voor een man te zoeken voor haar dochter. Tom verwijt zijn moeder een gebrek aan realisme, maar brengt desgevraagd een collega uit het magazijn mee naar huis voor het diner. Jim O'Connor, ooit de populairste jongen van de middelbare school, blijkt voor Laura geen onbekende te zijn. De komst van de jongeman zet de verhoudingen binnen het gezin onder hoogspanning.

AUTEUR

Tennessee Williams (1911-1983) wordt samen met Eugene O'Neill en Arthur Miller tot de grootste Amerikaanse toneelschrijvers van de twintigste eeuw gerekend. Met befaamde werken als *Tramlijn* (1947) en *Kat op een heet zinken dak* (1955) zette Williams zijn handtekening onder een tijd van theatrale vernieuwing in de Verenigde Staten. Sterk geïnspireerd door zijn persoonlijke levenservaring en zijn afkomst uit het zuidelijke deel van het land liet de schrijver het Amerikaanse publiek in het midden van de twintigste eeuw een andere stem horen. Een stem die confronteerde door de vaak gewelddadige uitwerking van thema's als geestelijke instabiliteit, alcoholisme en (homo) seksualiteit. Maar ook een poëtische stem, een stem die ontroerde en telkens opkwam voor de kwetsbaren in de samenleving, in verweer tegen de wrede relatie tussen verwachting en realiteit.

TUSSEN ILLUSIE EN WERKELIJKHEID

Glazen speelgoed is zonder twijfel Tennessee Williams' meest autobiografische werk. Geboren als Thomas Lanier Williams groeide de jonge schrijver op in een gemankeerd gezin dat gekenmerkt werd door enerzijds het conflictueuze huwelijk van zijn ouders en anderzijds door de tragiek van het leven van zijn oudere zuster Rose. Rond haar puberteit begon Rose tekenen te vertonen van wat later werd gediagnosticeerd als *dementia praecox*, een vorm van schizofrenie. Vanwege haar aanhoudende paranoïde gedrag en haar geestelijk lijden onderging Rose op besluit van haar moeder een lobotomie. De rest van haar leven bracht zij door in verschillende psychiatrische instellingen. Williams zou een schuldgevoel met

zich meedragen vanwege zijn afwezigheid in het leven van Rose. Murw geslagen door de steeds oplopende ruzies tussen zijn ouders, de overbezorgde houding van zijn moeder en de afkeer die zijn vader had van de aspiratie van zijn zoon om schrijver te worden, was de jonge Tom Williams het ouderlijk huis ontvlucht. Het eerste succes dat de schrijver beleefde met Glazen Speelgoed in 1945 was dan ook bitterzoet. Als theaterdocument van de benauwende jeugd die hij met zijn ouders en zijn fragiele zus doorbracht in een klein, donker appartement in St. Louis, was het stuk voor Williams een noodzakelijke poging om af te rekenen met de traumatische gebeurtenissen uit zijn verleden. Alle grote artistieke successen die hij later beleefde zouden gevoed worden door de persoonlijke thema's die hij al in Glazen speelgoed aansneed: de kracht van herinnering, de delicate balans tussen illusie en realiteit en de meer dan reële gevaren die iedere poging aan die realiteit te ontsnappen onoverkomelijk met zich meebrengt.

REGIE

De uit New York afkomstige regisseur Sam Gold (1978) maakte met Glazen speelgoed zijn debuut bij Toneelgroep Amsterdam. Golds werk in de Verenigde Staten kenmerkt zich door enerzijds een voorkeur voor het werken met jonge, nieuwe toneelschrijvers en anderzijds door het opnieuw uitvinden van klassiekers als Tsjechovs *Oom Wanja* en *Look Back in Anger* van John Osborne. Golds voorstellingen, die zowel op Broadway als daarbuiten spelen, krijgen lovende kritieken. De regisseur won een Tony Award voor zijn regie van de musical *Fun Home*, gebaseerd op de gelijknamige en eveneens bekroonde beeldroman van Alison

Bechdel. In de samenwerking met Toneelgroep Amsterdam zag Gold de mogelijkheid om zijn liefde voor het jeugdige toneelwerk van Tennessee Williams te verbinden met de kracht van een vast acteursensemble.

In zijn inscenering van Glazen speelgoed kiest Gold ervoor het personage van Laura Wingfield centraal te stellen. Hij zegt over haar: *'Her needs are so great that to satisfy them would mean altering the real world to fit her, changing it into a world like that inhabited by her glass animals – full of delicacy, beauty, and tender harmony.'* Door Laura's lichamelijke beperking een belangrijke rol toe te bedelen, bouwt de regisseur een wereld op die gekenmerkt wordt door schuld, hoop en verlangen. In de gezinssituaties die zich voltrekken gedurende het eerste gedeelte van de voorstelling, kadert Tom Wingfield de ontmoeting die plaats zal vinden tussen de kwetsbare Laura en de optimistische Jim O'Connor. Een herinnering aan het leven dat hij is ontvlucht, maar niet kan vergeten. Met de poëtische taal en beelden van de nog jonge en onervaren Williams brengt Gold zijn publiek een vertelling die het sentiment niet schuwt, maar waarin de toeschouwer tegelijkertijd rechtstreeks wordt geconfronteerd met het dilemma tussen het kiezen voor het ontplooiën van het eigen geluk of voor de zorg voor een ander. De thema's die Gold aansnijdt in zijn inscenering van het zeventig jaar oude Glazen speelgoed zijn opvallend actueel. In een Nederland dat door onze leiders van verzorgingsstaat tot participatiemaatschappij is omgedoopt, zijn zaken als zelfredzaamheid en de zoektocht naar nieuwe en andere manieren om de zwakkeren in de samenleving te ondersteunen prangende kwesties.

De verleiding die de personages van Tennessee Williams voelen om ieder op hun eigen manier te vluchten van een werkelijkheid die gemarkeerd wordt door een onontkoombare wederzijdse afhankelijkheid, wordt door Gold zo omgevormd tot een eigentijdse blik op de tweespalt tussen het verlangen naar een magisch soort vrijheid en de verantwoordelijkheid voor het welzijn van je naasten.

SCENOGRAPHIE

Voor Glazen speelgoed ontwierp de Amerikaanse scenograaf Andrew Lieberman een ruimte die gekenmerkt wordt door een ruwe, schetsmatige kwaliteit. Het appartement van de Wingfields is teruggebracht tot een klein platform van onbewerkt hout, schaars gemeubileerd met een grote tafel en stoelen. Door middel van enkele voorwerpen wordt nadruk gelegd op elementen die bepalend zijn in het leven van de Wingfields: een ouderwetse platenspeler, een typemachine, een telefoon en een kistje met daarin de verzameling glazen dieren van Laura. Aan de hand van de eenvoud van de kostuums van Wojciech Dziedzic, de overwegend sobere belichting van Adam Silverman en het nostalgische geluidsontwerp van Bray Poor wordt gedurende het stuk een vervlechting van intimiteit en distantie geconstrueerd – een wereld tussen kaarslicht en bliksem.

AMANDA

Tom. Ik wil praten over Laura.

TOM

Goed. Wat is er met Laura?

AMANDA

Wij moeten iets doen voor haar
– plannen voor haar maken.

Zij is ouder dan jij – twee jaar –
en er gebeurt niets met haar.

Ze leeft zomaar wat – ze doet
niets. Ik vind het beangstigend
hoe ze zomaar wat leeft.

GLAZEN SPEELGOED

AMSTERDAM STADSSCHOUWBURG (020 624 23 11)

WO 14 T/M ZA 17 SEP, DI 20 T/M VR 23 SEP

ROTTERDAMSE SCHOUWBURG

WO 12, DO 13 OKT

DEN HAAG KONINKLIJKE SCHOUWBURG

VR 14, ZA 15 OKT

THEATERS TILBURG

MA 17 OKT

MAASTRICHT THEATER AAN HET VRIJTHOF

DI 18 OKT

NIJMEGEN STADSSCHOUWBURG

ZA 22 OKT

LEEWARDEN SCHOUWBURG DE HARMONIE

ZO 23 OKT

UTRECHT STADSSCHOUWBURG

DI 25, WO 26 OKT

TA-EXTRA AMSTERDAM

INLEIDING

WO 14, 21 SEP

ENGELSE BOVENTITELING

DO 15, 22 SEP

NAGESPREK

VR 16, 23 SEP

ENSEMBLE & GASTEN 16 | 17 KITTY COURBOIS, HÉLÈNE DEVOS, JIP VAN DEN DOOL, FRED GOESSENS, JANNI GOSLINGA, AUS GREIDANUS JR., MARIEKE HEEBINK, ROBERT DE HOOG, HANS KESTING, HUGO KOOLSCHIJK, MARIA KRAAKMAN, RAMSEY NASR, CHRIS NIETVELT, CELIA NUFAAR, FRIEDA PITTOORS, HALINA REIJN, VANJA RUKAVINA, GIJS SCHOLTEN VAN ASCHAT, HARM DUO SCHUT, BART SLEGGERS, EELCO SMITS, JOHAN VAN ASSCHE, CLAIRE BENDER, THOMAS CAMMAERT, MINGUS DAGELET, KATELIJNE DAMEN, DIEWERTJE DIR, BO EMMENS, BARRY EMOND, ABKE HARING, MAARTEN HEIJMANS, EVA HEIJNEN, GAITE JANSEN, KEVIN JANSSENS, DAVID KEMPERS, KEJA KLAASJE KWESTRO, JOJI KYLE NA, DJAMILA LANDBRUG, JUDE LAW, HANNAH VAN LUNTEREN, ROB MALASCH, ALWIN PULINCKX, DEWI REIJS, DAVID ROOS, VINCENT VAN SANDE, LUCA SAVAZZI, STIJN SCHEEN, OTIS SCHWAB, SIEGER SLOOT, JIP SMIT, LEON VOORBERG

TONEELGROEP AMSTERDAM | MARNIXSTRAAT 427 | 1017 PK AMSTERDAM | (020) 795 99 00
TGA.NL | INFO@TGA.NL | @TGAMSTERDAM | FACEBOOK.COM/TONEELGROEPAMSTERDAM

 accenture
High performance. Delivered.

**CLIFFORD
CHANCE**

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

SEIZOEN 16 | 17

PREMIÈRES

DE DINGEN DIE VOORBIJGAAN

VAN LOUIS COUPERUS | **REGIE** IVO VAN HOVE

PRODUCTIE TONEELGROEP AMSTERDAM/TONEELHUIS

COPRODUCTIE RUHRTRIËNNALE | SEP, OKT, DEC 16

DE MEIDEN

VAN JEAN GENET | **REGIE** KATIE MITCHELL

DEC 16, JAN, MRT, APR, MEI 17

IBSEN HUIS

VAN SIMON STONE, NAAR HENRIK IBSEN

REGIE SIMON STONE | MRT, MEI 17

OBSESSION

NAAR LUCHINO VISCONTI | **REGIE** IVO VAN HOVE

PRODUCTIE BARBICAN/TONEELGROEP AMSTERDAM

CO-COMMISSIONERS LES THÉÂTRES DE LA VILLE

DE LUXEMBOURG, WIENER FESTWOCHEN

COPRODUCTIE HOLLAND FESTIVAL | APR, MEI, JUN 17

DAGBOEK VAN EEN VERDWENENE

COMPONIST LEOŠ JANÁČEK, ANNELIES VAN PARYS

REGIE IVO VAN HOVE | **PRODUCTIE** MUZIEKTHEATER

TRANSPARANT | **COPRODUCTIE** TONEELGROEP

AMSTERDAM, KLARAFESTIVAL, DE MUNT, KAAITHEATER,

LES THÉÂTRES DE LA VILLE DE LUXEMBOURG,

ROYAL OPERA HOUSE COVENT GARDEN, OPERADAGEN

ROTTERDAM | MRT, APR, MEI 17

EMILIA GALOTTI

VAN GOTTHOLD EPHRAIM LESSING

REGIE MAREN E. BJØRSETH | **PRODUCTIE** TA-2/

TONEELSCHUUR PRODUCTIES | JAN, FEB 17

REPRISES

MEDEA

VAN SIMON STONE, NAAR EURIPIDES

REGIE SIMON STONE | AUG, SEP 16, JUN 17

SONG FROM FAR AWAY

VAN SIMON STEPHENS | **REGIE** IVO VAN HOVE

COPRODUCTIE MOSTRA INTERNACIONAL

DE TEATRO DE SÃO PAULO | AUG, NOV 16

GLAZEN SPEELGOED

VAN TENNESSEE WILLIAMS | **REGIE** SAM GOLD

SEP, OKT 16

HUSBANDS AND WIVES

SCENARIO WOODY ALLEN | **REGIE** SIMON STONE

COPRODUCTIE HOLLAND FESTIVAL

SEP, OKT 16, JAN, FEB, MRT 17

THE FOUNTAINHEAD

VAN AYN RAND | **REGIE** IVO VAN HOVE

NOV, DEC 16, JAN, MRT, APR, MEI 17

DE ANDERE STEM

VAN RAMSEY NASR | **REGIE** IVO VAN HOVE

DEC 16, MEI 17

KINGS OF WAR

VAN WILLIAM SHAKESPEARE | **REGIE** IVO VAN HOVE

CO-COMMISSIONERS BARBICAN, THÉÂTRE

NATIONAL DE CHAILLOT, WIENER FESTWOCHEN

COPRODUCTIE BLINDMAN, HOLLAND FESTIVAL,

MUZIEKTHEATER TRANSPARANT | NOV 16, APR 17

LA VOIX HUMAINE

VAN JEAN COCTEAU | **REGIE** IVO VAN HOVE

AUG, OKT, NOV 16

DE WELWILLENDEN

VAN JONATHAN LITTELL | **REGIE** GUY CASSIERS

PRODUCTIE TONEELGROEP AMSTERDAM/TONEELHUIS

OKT, NOV 16, JAN 17

HET JAAR VAN DE KREEFT

VAN HUGO CLAUS | **REGIE** LUK PERCEVAL

NOV 16

ROMEINSE TRAGEDIES

VAN WILLIAM SHAKESPEARE | **REGIE** IVO VAN HOVE

COPRODUCTIE HOLLAND FESTIVAL, DE MUNT,

KAAITHEATER, MUZIEKTHEATER TRANSPARANT,

BLINDMAN | MRT 17

DE STILLE KRACHT

VAN LOUIS COUPERUS | **REGIE** IVO VAN HOVE

COPRODUCTIE RUHRTRIËNNALE | JUL 17

TA-JUNIOR

HUSBANDS & WIVES JR.

NAAR WOODY ALLEN | **REGIE** MAARTJE GHIJSEN,

VICTOR MENTINK | APR 17

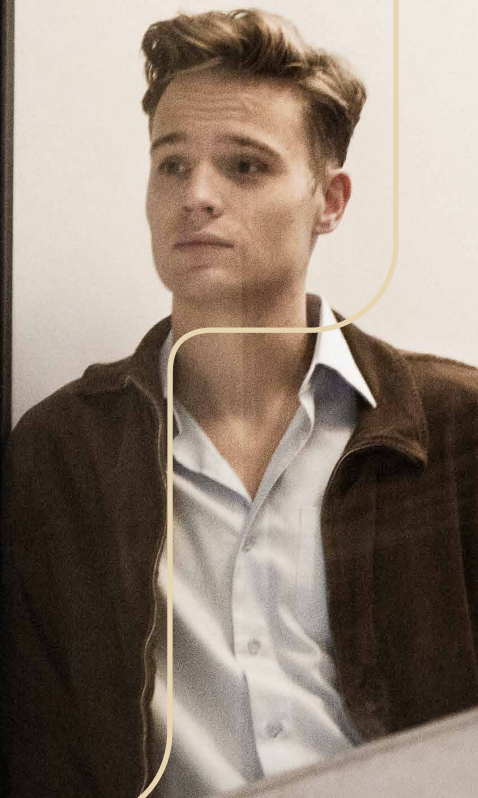
GLAZEN SPEELGOED

CHRIS NIETVELT
AMANDA WINGFIELD

EELCO SMITS
TOM WINGFIELD

HÉLÈNE DEVOS
LAURA WINGFIELD

HARM DUÇO SCHUT
JIM O'CONNOR

toneelgroepamsterdam